

POSUDEK BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Typ posudku: posudek vedoucí práce

Autor/ka práce: Kristina Švábová

Název práce: Institucionalizované svobodné vzdělávání v českém vzdělávacím systému

Autor posudku: Mgr. Magdalena Mouralová, Ph. D.

Navržené hodnocení: B

Kristina Švábová se ve své práci zaměřila na svobodné školy a jejich začlenění do českého vzdělávacího systému. Svobodné (či demokratické) školy, které uplatňují princip sebeřízeného vzdělávání a plného zapojení žáků do rozhodování, jsou v české prostředí relativně novým fenoménem a jako takový jsou relevantní pro výzkum na poli vzdělávací politiky. Autorka zvolila velmi zajímavý výzkumný řez, kdy na případech dvou etablovaných svobodných škol zkoumá ne/soulad principů svobodného vzdělávání s legislativním rámcem a strategie vyopřádávání se s případnými rozpory.

Předložená práce bez problému splňuje nároky kladené na bakalářské práce. Práce je kompaktní a dobře zacílená, cíle a výzkumné otázky jsou jasně formulovány, věcně zajímavé a korespondují se zbytkem práce.

Struktura práce je standardní a přehledná a usnadňuje orientaci, i když pojmenování a zařazení některých oddílů je trochu nelogické (např. podkapitola 5.2 se zabývá především učiteli, ale podle názvu se týká všech aktérů, její zařazení do kapitoly 5 „Český vzdělávací systém“ nepovažuji za úplně šťastné, kapitola má i teoretický přesah a je obecnější a netýká se jen Česka). Na některých místech by se hodilo text proškrtat (např. rozbor vývoje tradičního vzdělávání nebo pohled na posun diskuse o hodnocení na str. 32 se nijak nevztahuje k tématu práce a ne nadbytečný), naopak některé části by si zasloužily více rozvinout (zejména samotná analýza nebo role aktérů).

Autorka práci teoreticky ukotvuje v konceptu akontability (kapitola 3), což je přístup vhodný pro danou problematiku, výklad konceptu je poučený a funkční. Kromě toho se zabývá vymezením alternativního vzdělávání a svobodného vzdělávání (kapitola 4), což je pro dané téma nezbytné, nicméně prostor věnovaný standardnímu/tradičnímu vzdělávání a jeho vývoji je dle mého názoru zbytečně velký, neboť přínos pro práci je minimální. Teoretický záběr má i kapitola 5.2 věnující se aktérům vzdělávací politiky, která však není pojata úplně systematicky a postrádám diskusi pozice dalších aktérů.

Zvolený výzkumný design vícepřípadové studie je vhodný a dobře obhájený. Autorka velmi pěkně popisuje kritéria výběru případů, která jsou rozumná (explicitní přihlášení se k filosofii, zařazení do rejstříku a alespoň pětileté fungování), i bohatá data, s nimiž pracovala (jednalo se

jednak o dokumenty jako výroční zprávy, školní vzdělávací programy, inspekční zprávy, školní řády, web školy, a pak také o rozhovory se zástupci škol i zástupci kontrolních orgánů). Bohužel adekvátní pozornost již není věnována metodám analýzy, které jsou zmíněny jen v jedné větě. Naopak oceňuji, že se autorka otevřeně zabývá limity výzkumu (problémy s nahráváním, dálková forma rozhovorů) a zejména etickými aspekty, nejen že pečlivě anonymizuje školy, ale využila i účastnické zpětné vazby, což u bakalářských prací rozhodně není běžné.

Samotná analytická část (kapitola 7) je poměrně stručná a zůstává dosti na povrchu, což asi souvisí s metodologickou nepropracovaností analýzy. Uvítala bych hlubší prokreslení obou případů, které by se opíralo o více dat (nejen rozhovory), ukazovalo situaci ve více různých řezech. I tak práce přináší několik zajímavých zjištění, ať už popis rozporu filosofie škol a zákonných požadavků (např. vedení třídní knihy a sledování docházky, evidování obsahu hodin, hodnocení žáků a nabídka hodin, resp. zajišťování účasti na nich) či zachycení rozdílů v přístupech obou škol k systému. Škoda, že jim není věnováno ještě více prostoru a analytické pozornosti.

Zdařilá je diskusní kapitola 7.3, kde se autorka vrací ke konceptu akontability a vztahuje k němu svá zjištění. Rozdíly mezi školami velmi hezky postihuje rozdílem mezi horizontální a vertikální akontabilitou. Naznačen je velmi zajímavý aspekt akontability, kdy se školy snaží redefinovat vztah s fóry, jimž skládají účty – v případě inspekce nastavením spolupráce, v případě rodičů jejich výběrem a aktivní prací s očekáváním.

Argumentace je věrohodná a jasná, opírá se o odborné zdroje a výpovědi respondentů, autorka pracuje odbornými zdroji včetně anglických (i když by jich mohlo být více), zachází s nimi korektně a dle výstupů z antiplagiátorské kontroly (URKUND) práce nevykazuje známky neetického zacházení.

Text je psán kultivovaným jazykem a odborným stylem, bez zásadnějších chyb a formálních prohřešků (k těm drobným patří např. nadbytečné odsazování prvních odstavců pod nadpisem).

Z uvedených důvodů doporučuji práci přijmout k obhajobě a hodnotit ji známkou „B“.

Možné otázky k obhajobě:

1. Svobodné vzdělávání a jeho potýkání se vzdělávacími systémy není jen českým fenoménem. Můžete porovnat svá zjištění se situací v zahraničí?
2. V metodologické kapitole příliš nepopisujete svůj postup při analýze. Mohla byste tak učinit alespoň při obhajobě?
3. Lze z Vašeho výzkumu vyvodit nějaké obecnější poznatky o akontabilitě ve vzdělávání?
4. Plynou z Vašeho výzkumu nějaké implikace do praxe?

Datum: 5. 6. 2021

Magdalena Mouralová